

[illegible]

Kur’ân’ın temel kavramlarından ikisi olup birçok âyette yan yana kullanılmıştır. Çünkü bu iki kavramın oluşturduğu çift kutupluluk insan benliğinin işleyişinin karakteristiğini yansıtır. Kur’ân’ın öngördüğü ideal kişilikte ümitle korku arasında denge kurulması esastır. Ümit, korkuyu izleyen ve ondan sonra gelen bir duygudur. İnsan ümit sayesinde korkuyla birlikte ortaya çıkan sıkıntı ve kaygıdan kurtulur. Böylece bu iki duygu birlikte ve içe yaşanır. Kur’ân’ın korku ve ümit tasviri yaptığı âyetlerde, şimşegin çakması, bulutların ortaya çıkması, yağmurun yağması önek olarak anlatılır. Bu olayların insanda uyandırdığı korku, endişe ve ümit duygularına değinilir: هُوَالَّذِىيُرِيكُمُالْبَرْقَخَوْفًاوَطَمَعًاوَيُنْشِىءُالسَّحَابَالثِّقَالَ“O, size korku ve ümit içinde şimşegi gösteren ve (yağmur dolu) ağır bulutları meydana getirendir.”[2] İnsanlar, yıldırım düştüğünde, şimşek çaktığında korku duyarlar, üzerlerine yıldırımın düşmesinden ve çarpmasından endişe ederler. Şimşegin çakmasını yağmurun belirtisi olarak görürler. Bitkilerin yetişmesini sağlayacak ve ürünleri bereketlendirecek olması sebebiyle yağmurun yağması durumunda ümitlenirler. Ya da zararlı olması durumunda insan yağmurdan korkar. Örneğin, (yolculuk koşullarının günümüzdeki gibi iyi olmadığı durumlarda) yolda yağmura yakalanmak, yiyecek kuruturken yağmurun yağması gibi. Her insanda korku ve ümit olur. Gök gürültüsü ve şimşegin çakması insanda önce korku uyandırır, ardından da ümidin ortaya çıkmasına yol açar.[3] Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, şimşegin ortaya çıkardığı duyguların benzerinin, Kur’ân’ın mesajları tarafından da sağlandığını açıklamıştır.[4] Kur’ân’ın insanlar üzerinde bırakmak istediği etkinin, şimşegin bıraktığı etkiye benzer olduğunu belirtmiştir. Yazır’a göre, şimşek benzetmesiyle anlatılmak istenen şudur: İlâhî mesajlar, insanı olumsuz inanç ve davranışları dolayısıyla korkutur, çekindir; imanları ve doğru davranışları dolayısıyla da ümitlendirir. Nitekim Muhammed Esed de, burada sözü edilen yağmur umudunun imanı ve manevî kurtuluşu simgelediğini ileri sürer.[5] Ra’d sûresi 12. âyetteki ifâdeler Kur’ân’da tekrar edilir: وَمِنْاَيَاتِهِيُرِيكُمُالْبَرْقَخَوْفًاوَطَمَعًاوَيُنَزِّلُمِنَالسَّمَاءِمَاءًفَيُحْيىِ

[illegible]

.”[10] Hem korku hem de ümit, ümit hâlinde de Allah’a duâ edilmelidir. Korku hâlinde ümit, ümit hâlinde de korku hatırdan uzak tutulmamalı, sürekli ikisi ortak bir noktada buluşturulmalıdır. Bu iki ruh hâlinin uyumu, müminin kişiliğinin gelişiminde tıpkı kuşlarda uçmayı sağlayan iki kanat gibi önemlidir. Birinin eksik olması durumunda uçmak mümkün olmaz. Kalp bunların karşılıklı kanat çırpmasına ve uyumlu hareket etmesine bağlı olarak yönünü ilâhî gerçekliklere çevirir. Allah’a yapılan duânın doğru ve olumlu olanı da kalbin bu tarz hareket etmesiyle gerçekleştirilir.[11] İnsan duâ ederken Allah’ın cezalandırabilecek olmasından korkmalı, endişe duymalı, rahmetinin genişliği ve sevapları ödüllendirebilecek olmasından dolayı da ümit taşımalıdır. Hem duânın kabul edilmeyeceği endişesini hem de edileceği ümîdini birlikte tecrübe etmelidir. Davranışlarındaki eksiklik dolayısıyla korkmalı, endişe duymalı, Allah’ın rahmetinin genişliği ve iyiliğinin çokluğu sebebiyle de ümit içinde olmalıdır. Ümit ya da korkudan sadece birinin duada hakim olması, seviyesizlik göstergesidir. Tek başına korku, insanın ilâhî rahmete olan güveninin azalmasına, hatta yok olmasına yol açabilir. Tek başına ümit ise, hiçbir tehlike ve sınır gözetmediği için, kişiliğin olgunlaşması noktasında insanı duyarsız, gevşek ve tembelle hale getirebilir. İman üzere yaşamada sağlıklı bir yol takip edebilmek için Kur’acirc;n, insanın bir yanına ümit, bir yanına da korkuyu yerleştirmiştir. Mümin bir kimse Allah ile olan ilişkilerinde dengesini bu iki duyguyla birlikte kurabilir. Bütünüyle ümide ya da korkuya yönelmek ideal yoldan sapmalara neden olabilir. Herhangi bir şekilde kişi, korku ya da ümitten birisinin kişiliğinde ağır basmaya başladığını gördüğünde, hemen aralarında dengeyi bulmalıdır. Allah&rsquo'ın kendisini cezalandırmayacağından emin olan kişi bu durumu korkuyla, Allah&rsquo'ın rahmetinden ümitsizliğe düşen kişi de bu durumu ümitle tedavi etmelidir. Allah-insan ilişkisinde korku ile ümit arasında denge kurabilmek iman açısından olgunlaşmanın bir belirtisidir. İnanç bakımından olgun bir kişilik ortaya koyabilen insanlar özellikle Allah’a ibadet ettikleri oranda ümit eğilimlerini korkuyla dengelemeyi başarırlar:

تَتَجَافَىجُنُوبُهُمْعَنِالْمَضَاجِعِيَدْعُونَرَبَّهُمْخَوْفًاوَطَمَعًاوَمِمَّارَزَقْنَاهُمْيُنْفِقُونَ“Korkuyla ve umutla Rablerine yalvarmak üzere (ibadet ettikleri için), vücutları yataklardan uzak kalır ve kendilerine verdiğimiz rızıktan Allah yolunda harcarlar.

.”[12] Bu âyet, müminlerin temel özelliklerinden bazılarını sayar. Sayılan özelliklerden biri şudur: Müminler, günük işlerini bitirip boş kaldıklarında ilgi ve yönlemlerini ibadete çevirirler. Allah&rsquo'ı anarak, O&rsquo'nun korkusuyla ürpererek, gazabından, hesaba çekmesinden ve vereceği cezadan çekinerek, tüm umutlarını O&rsquo'na bağlayarak, rahmetini ve vereceği bol

sevabı umarak kendilerini ibadete verirler. Burada sözü edilen ibadetin geceleyin kılınan teheccüd namazı veya akşamla yatsı arasında kılınan nafil namaz ya da akşam namazından yatsı namazına kadar kılınan namaz veyahut cemaatle kılınan yatsı ve sabah namazları olabileceği söylenebilir. Sevgili Kardeşlerim Ruhun bir eğilimi olan ümit, arzu edilen şeylerin gerçekleşeceğine inanmayı sağlar. Ümit bir hayalcilik değil, insanı besleyen gerçektir. Ümit hayalcilikle birbirine karıştırılmamalıdır. Hayalle yaşamak insana avuntu verir, ama ümit insanın yaşanacak bir şeyi görmeyle ortaya çıkar. Ümit eden insan kendini aldatmaz, bilakis inanır.[\[13\]](#) Ümit inanca eşlik eden bir ruh hâlidir. Ümitlilik hâli olmaksızın inancın ayakta durması imkânsızlaşır. Ümit, inanç temeli üzerinde kaybolmadan kalabilir. Ümit inancın meyvesidir. İnanç ilham kaynağının kapılarını açarken, ümit ise istek ve özlemin itici gücünü kuvvetlendirir. İman insanı ümide götürür, sevilen şeye karşı gü çı bir ümit telkin eder. Sağlam dinî inanç, ümit, sabır ve dayanma gücü yaratır.[\[14\]](#) Kur’ân, ümîdi iman ve onun gereklerini yerine getirmeyle ilişkilendirir. Müminlerin ümî dini canlı tutan şeyin iman olduğuna işaret eder. Gerçek mânâda ümîdin imanla birlikte var olabileceğine vurgu yapar: اِنَّالَّذِينَاَمَنُواوَالَّذِينَهَاجَرُواوَجَاهَدُوافِىسَبِيلِاللهِ اُولَئِكَيَرْجُونَرَحْمَةَاللهِوَاللهُغَفُورٌرَحِيمٌاَحِيمٌاَحْذَرُاْلاَخِرَةَوَيَرْجُورَحْمَةَرَبِّهِقُلْهَلْيَسْتَوِى

الَّذِينَ
يَعْلَمُونَ
وَالَّذِينَ
لاَ
يَعْلَمُونَ
اِنَّمَا
يَتَذَكَّرُ
اُولُوا
اْلاَلْبَاب
16; “Yoksa o, gece saatlerinde secde ederek, ayakta durarak ibadet eden, âhiretten
sakınan ve Rabb’inin rahmetini uman gibi midir? De ki: “Bilenlerle bilmeyenler bir
olur mu?” Doğrusu ancak sağduyu sahipleri öğüt alır.”[16]
Kur’ân, Allah’ın rahmetini umabilmenin koşulları arasında, ilâhî
değerlerin bilgisinin kaynağı olan Kur’ân’ı okumayı, namaz ibadeti aracılığıyla
Allah ile irtibata geççmeyi, Allah’ın rızasını umarak sahip olunan maddî
imkanlardan başkalarını da yararlandırmayı sayar: اِنَّ
الَّذِينَ
يَتْلُونَ
كِتَابَ
اللهِ
وَاَقَامُوا
الصَّلَوةَ
وَاَنْفَقُو
75; مِمَّا
رَزَقْنَاهُ
05;ْ سِرًّا
وَعَلاَنِيَ
77;ً يَرْجُونَ
تِجَارَةً
لَنْ تَبُورَ
“Allah’ın Kitab’ını okuyanlar, namazı kılanlar ve kendilerine verdiğimiz
rıziyattan Allah için gizli ve açık sarfedenler, asla batmayacak bir ticaret umarlar
”[17] Allah’a inanmak ve O’na ümit bağlamak, bir mü’min
için sonsuz güven kaynağıdır. Bu güven mü’minin zorluklar
karşısında cesur ve dayanıklı olmasını sağlar. Mü’minlerin Allah’tan gelecek
iyiliğe karşı umut beslemeleri, ölüm sonrası hayat için ümitli olmaları,
onlara pek çok avantaj sağlar. Sahip oldukları ümit, mü’minleri başta zor
koşullar olmak üzere her durumda cesur, gayretli, sabırlı ve mücadeleci yapar:
وَلاَ
تَهِنُوا فِى
ابْتِغَاءِ
الْقَوْمِ
اِنْ
تَكُونُوا
تَأْلَمُونَ
فَاِنَّهُمْ
يَأْلَمُونَ
كَمَا

تَأْلَمُونَ
وَتَرْجُونَ
مِنَاللهِ
مَالاَ
يَرْجُونَ
وَكَانَ
اللهُ
عَلِيمًا
حَكِيمًانَ
etmekte gevşeklik göstermeyin! Eğer siz acı çekiyorsanız, onlar da sizin acı
çettiğiniz gibi acı çekmektedirler. Üstelik siz Allah’tan, onların
ummadıkları şeyleri ummaktasınız. Allah bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.”
[\[18\]](#) Muhterem Müminler Âhiret İnancı ve Ümit konusuna biraz değinelim.
Bireyde ölüm ötesi hayata inancın ve ümîdin var olması
ölüm korkusunu hafifleten faktörler arasında yer alır. Ölüm
ötesi hayatın varlığı, birey için umut ve teselli kaynağı olur. Genel olarak din,
ölüm korkusunu hafifleterek ümitsizliğin yol açabileceği olumsuz durumlar
karşısında insana destek sağlar. Ebedî âlemin sonsuz haz ve mutluluğuna ulaşma
arzusu ve ümîdi, insanı boşlukta kalmaktan, yok olup gitme endişesinden kurtarır.
Yapılan araştırmalarda, ahret inancının ümitsizlik gibi durumlarda insanlara ümit
aşılacağı, kaygıları giderdiği, korkuları yatıştırdığı tespit edilmiştir.[\[19\]](#) Ümit, günah
işlediği için bağışlanma isteğinin bir işe yaramayacağını düşünün kimseler
için tedavi edici bir özelliğe sahiptir. Ümit sadece dünya hayatının maddi
gerçekliğiyle sınırlı değildir. Yaşanan her şey ölümle son bulsa da, ümit
ölüm sonrasına ve maddi dünyanın sınırlarının dışına uzanır. İnsanın
ölüm ötesi hayatta ödül görme isteği ümitten başka bir
şey değildir. Âhirete inanan kimse, insanın dünyada hak ettiği şeylerin karşılığını
alamamasından dolayı ümitsizliğe kapılmaz. Çünkü ödül ve
ceza türünden hak edilen her şeyin âhirette teslim edileceği ümidini taşır.
İnsanın, öldükten sonraki hayata ilişkin olumlu beklentileri, sevap ve ödül
kazanma ümîdi olabilmesi için belli şartlar vardır. Bunların başında, ortak
koşmadan Allah’a inanmak, O’nun koyduğu değerlere uygun davranmak,
öldükten sonra dirilmeyi ve âhiret yaşamını doğrulamak vardır:
قُلْ
اِنَّمَا
اَنَابَشَرٌ
مِثْلُكُمْ
يُوحَى
اِلَىَّ
اَنَّمَا
اِلَهُكُمْ
اِلَهٌ
وَاحِدٌ
فَمَنْكَانَ
يَرْجُوا
لِقَاءَ
رَبِّهِ
فَلْيَعْمَل

18; عَمَلاً
صَالِحًا
وَلاَ
يُشْرِكْ
بِعِبَادَةِ
رَبِّهِ
اَحَدًا “De ki: Ben, yalnızca sizin gibi
bir beşerim. (Şu var ki) bana, ilâh'nızın, sadece bir ilâh olduğu vahyolunuyor. Artık her
kim Rabbine kavuşmayı umuyorsa, iyi iş yapсын ve Rabbine ibadette hiçbir şeyi ortak
koşmasın. ”[20] Dünya hayatından sonra Rabbiyle buluşmayı uman/inanan,
öldükten sonra dirilmeyi ve âhiret hayatını doğrulayan, sevap ve ödül
beklentisi içerisinde olan, O’nun manevi huzuruna çıkmayı temenni eden
kimse; ilâhî değerlere uygun, iyi işler yapmalı, Allah’a inanmalı, O’nu
bırakıp başka varlıklara tapmamalı, O’ndan başkasından medet ummamalıdır. Şirk
koşmadan Allah’a iman etmek ve O’nun koyduğu değerlere uygun davranışta
bulunmak O’ndan ümit var olmanın koşuludur. Allah’a ortak koşan,
davranışlarını ilâhî değerlere göre ayarlamayan kimse Allah’tan
hiçbir şey umamaz. Yalın bir ümitlilik hâli beklentilerin gerçekleşmesi
için yeterli olmayabilir. Ümit edilen hedeflere ulaşabilmek için imkan kapılarını
bulup bu yolda çaba göstermek gerekir. Âhirette ödül elde etme
ümitlerini canlı ve sürekli tutabilmenin yolunun peygamberleri kendilerine örnek
almaktan geçtiğini düşünürler:
لَقَدْ كَانَ
لَكُمْ فِى
رَسُولِ
اللهِ
اُسْوَةٌ
حَسَنَةٌ
لِمَنْ كَانَ
يَرْجُو
اللهَ
وَالْيَوْمَ
اْلآخِرَ
وَذَكَرَ
اللهَ
كَثِيرًا “Andolsun,
Allah’ın Elçisinde sizin için, Allah’a ve âhiret gününe
kavuşmayı uman ve Allah’ı içok anan kimseler için, uyulacak en güzel
örnek vardır.”[21] Bu ayette, peygamberin hayatının örnek olduğu
açıklanmıştır. Fakat bu örneklik, Allah’tan ümî dini kesen,
kıyâmetin kopacağını beklemeyen kimseler için değil, Allah’ın rahmet ve
iyiliğinden ümitli olan, kıyâmet günün geleceğine inanan, sevap ve
kurtuluş uman kimseler içindir. Allah’tan ümitli olmak, O’nu bilmeye ve
tanımaya bağlıdır. Âhiret gününden umutlu olmak ise, dinî değerlere uygun
olarak yaşamaya bağlıdır. İman, âhirette ödül ve sevap görecek olmak,
her türü zorluğu kolaylaştırır. Bir yandan âhiret umudu peygamberleri
örnek almaya götürürken, öte yandan peygamberlerin örnek
alınması âhiret umudunu artırır: لَقَدْ

كَانَ لَكُمْ
فِيهِمْ
اُسْوَةٌ
حَسَنَةٌ
لِمَنْ كَانَ
يَرْجُوا
اللهَ
وَالْيَوْمَ
اْلاَخِرَ “Andolsun,
onlarda sizin için, Allah’ı ve “Son Günü” ümit edenler
için güzel bir örnek vardır.”[22] Mürsquo;minler, Allah’ın
huzuruna çıkarılacaklarına iman etmek ve ahretin gerçekleşeceğini tasdik etmek
suretiyle ümit içinde yaşarlar. Mürsquo;minlerin âhirete ilişkin ümit
ve beklentileri zayıf bir duygu değil, samimi ve kesin bir inanışın desteklediği ruh hâlidir.
İmanın oluşumunda yeri bulunan ümit olgusu tasdîk, samimiyet gibi diğer temel
unsurlarla birlikte bulunur: مَنْ
كَانَ
يَرْجُو
لِقَآءَ
اللهِ
فَاِنَّ
اَجَلَ اللهِ
لاَتٍ وَهُوَ
السَّمِيعُ
الْعَلِيمُ “Kim
Allah ile buluşmayı umarsa; Allah’ın buluşma süresi gelmektedir. O, işitendir, bilendir
”[23] Hz. Şuayb, insanları âhiret konusunda ümitli olmaya çağırırken,
aynı zamanda ümitli olabilmenin yollarını da göstermiştir. Âhirette iyilik
umabilmek için Allah’a ibadet etmenin ve iyi davranışlarda bulunmanın gereğine
işaret etmiştir: وَاِلَى
مَدْيَنَ
اَخَاهُمْ
شُعَيْبًا
فَقَالَ
يَاقَوْمِ
اعْبُدُوا
اللهَ
وَارْجُوا
الْيَوْمَ
اْلاَخِرَ
وَلاَ
تَعْثَوْا
فِى
اْلاَرْضِ
مُفْسِدِينَ
“Medyen’e de kardeşleri Şuayb’ı gönderdik: “Ey
kavmim”, dedi, “Allah’a kulluk edin, âhiret gününü
umun, yeryüzünde karışıklık çıkarıp bozgunculuk yapmayın!”[24]

[illegible]

[illegible]